

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

20 novembre st. v.

2 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 47.

ANUL XXX.

1894.

Pretul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Nepóta lui Popa-Curcan.

I.

De mai horă mare eră in bătătura satului! Scrán-ciobul se învêrtiá mereu; hora se rupea și se făcea la loc mereu.

Politiile scrán-ciobului, când te uitai la ele, — plinel O fetică și-un flăcău, o nevastă și-un rumân!

Par' că erau niște ciocârlii care se înălțau vesele, spre sóre, când scrán-ciobul își luá vânt in sus...

Cam scârțaiá el, nu-i vorbă, de par' că l'ar fi durut pe la incheeturi, — da cine-i luá séma?

Doi balauri de țigani, albicioși nevoe mare, ca fundul ce-unului, îi diceau din scripci și unul sbâr-năiá dintr'o cobză, — când a horă, când a bréu.

Și jucau, ai satului, de părăiá pământul; iar colbul stêrnit, strălució in bătaia sórelui, par' că-l poleise călcăile rumânilor...

Eră in ȕiua de Înălțare.

Toți erau cu inimă și cu rísul pe gurá; nu-mai Ruxanda, nepóta lui Popa-Curcan, sta de-o parte, și nici rí-dea, nici jucá, nici in scrán-ciob nu se da. Nu

vedea lume, nu vedea horă. Măre ce să fi avut Ruxanda?

Par' că ar fi fost o turturică, pe care cine șcie ce vênător abraș, o vêduvise de soțior. — Mai șcii?

Iacă, intr'un rënd, că se iveșce Chir Iani, un soi de arendășel, chipurile, — un grecoteiu subțirel ca un fus și, după tótecelelalte, chior de ochiul stâng.

Nici una, nici doue, lângă Ruxanda pofti să vie.

— Ma de ce stai asa singurica, psihimu? prinse-a o 'ntrebá grecul? și avea un glas ca 'de pițigoiu, bātu-l'ar crucea, că te sgăriá reu de tot la urechi.

— Mătincă te-asteptam pe dta, cucóne... fi grăt Ruxanda cu luare in rís.

Grecul s'apucá să-și rêsucéscă cu fudulie cele câteva fire de barbă, cu care scăpase tэфér dintr'o lungóre; apoi căută cam in chip de dragoste la fată, și-i făcú cu ochiul drept, in lipsă de cel stâng.

— Ah! bah!... ma tu esti un inzerasulo di copilița, Ruxandița-garofița, — incepú iar capra, in limba lui cea stropsită. Ma am se ti cumpero la dímiate o perechea di pafdalele numa di arzintu... și pentru c'ai spusu la mine che m'asteptai, haide se ne írçinzemu i stin hora amundui

... Ba ne-om da si in scrântubo, Ruxandița dra-
guța.

— Vai de mine, cónce, da ce-or dice fetele când
m'or vedé cu dta in scrânciob, cu dta in horă?

— Ah-bah! or se mora de țuda, brel! Che or sa
dica: si-a gasitu lelița barbațelu...

El preă se intinsese grecul la craca de sus...
unde-i bătea la ochiu merele domneșcii...

Ruxanda, decă vèdù posna, își puse in cap să-i
facă una și bună grecului, s'o ție minte înca!

— Șcii una, cónce? îi grăi. Nu dóră că nu me
'mbrânțeșce inima să me dau in scrânciob cu dta și să
me 'ncing la horă, da uite, mi-i reu; nu-ș' ce pustia
am astăzi.

— La inimiora pote, Ruxandița?

Și grecul îi mai trase odată din cel drept.

— Ei apoi decă nu-mi dai pace să vorbesc, grăi
cu supărare fata.

— Ohil! Ohil! țe vorba! Ma cum se nu te las,
chind tota vorbulița dimiatale este zaharista, bre Ru-
xandița?

— Atunci, ascultă cónce, — îi șopti fata: nu pot
să-ți fac hatărul. Da uite, decă vrei și vrei numai dicăt
să-mi aduci paftale de argint...

— Che cercei, fetița draga, che cerceile de sma-
ragdia...

— Ei, fie și cercei de care spui dta; apoi, vino
și le adă poimâne nỏpte, colo șcii, lângă fântâna cu
trii tei.

— Ofl puiculița Ruxandița! ma tu m'a inebunesti
di bucuria, țipă capra.

Și mai s'o pișce pe fată.

— Ședi bine, cónce, că te vede lumea, vai de mine,
și-a spune părintelui. Hai, cónce, fii cu minte și dut' de
te prinde lângă alte fete, decă vrei.

Grecul prinse-a se umflă in pene cu un curcan...
chior, și s'apropiă de horă, că de altfel eră tinerel,
stupi-l'ar cucul!

Dă să se prindă ici, dă să se prindă colo, — un-
de-l primì vr'o fată, ori vr'o nevastă?

Că unde năsuia, toți trăgeau hora inainte ori na-
poi, și mai strînsă și cu foc.

Flăcării îl furau cu ochii cruciș, că nu le da țapul
pace; nevestele și fetele pufuiau de ris in-de ele și se
stringeau virtos de mână ca să nu-i dee pas.

Nuș' cum, tocma când grecul pândiă mai bine un
loc, iacă se lăsară o păreche de insurăței ca să se ducă
in scrânciob...

Grecoțeu țop, s'aninà ca ciulina.

Dar atunci, ca să-i strice cheful, vr'o câțiva se lă-
sară și hora se sparse.

— Ma de ce ați spartu hora, omeni buni? mie-
hăi căprița, cu parapon.

— Păi să ne mai hodinim, cucónce... riseră vr'o
doi flăcăi...

Și doi, câte doi se luară de mijloc, cu mânilé in-
cleștate pe de 'napoi și 'n pas de bréu începură să se
ducă de cea parte a scrânciobului, spre cărciumă.

In vremea asta un flăcău chipos se ivi și el in
bătătură.

Mustața-i mijiă, gura-i rîdea, ochii cătau ager și
trupu-i vedíă un om și jumătate, nu șagă.

— Iaca și Buneal! Iaca și Buneal! începură a șopti
fetele, iar flăcării a-i eși inainte.

— Să trăiți frați de reghiment! le grăi el la toți, și
prinse-a le scutură mâna vèrtos in chip de dragoste.

Vedi că se mândriă satul cu vitejfa lui, că ci-că
făcuse isprăvi mari in cel reșobu cu Turcii.

Apoi veni lângă Ruxanda și lângă Ruxanda re-
mase, iar fetei i se inseninară ochii, prinse a-i rîde
gura și-a i se săpă doue pustii de gropiți in amèndoi
obrajii, de-ți veniă nu alta, decăt să mușci din ele mă-
car odată.

Ce mai pișcătură, de cele furișe, da voiniceșci, îi
trase Bunea; și cu ce cotișor îi respunse Ruxanda li-
pindu-se de drépta lui, de-ți eră drag să fii fost tu in
locul lui Bunea.

Dómne, mare lucru-i dragostea asta pe lume!

Și pe urmă, mândri ca doi hulubi, se indemnară
spre scrânciob și mi se aședară frumusețel într'o poliță
cu perdele roșii de cit.

— Sus! in slava cerului, băeți! strigă Bunea in-
vèrtitorilor.

Și 'n slavă prinseră-a suí, iar dela tâlpi par' că i
luă gădilicea și-i furnică prin tot trupul.

Cu brațele pe de'napoi, Ruxanda și Bunea se
stringeau unul in altul, nevoe mare, cu câtă dragoste.

Nuș' cum grecul, tocma când ajunsese și el să se
pótă prinde in horă, ridică pe dreptul și vèdù pe Bu-
nea că cercă niște mere de erau cỏpte, ori ba...

Pe semne-i veni cam reucreștinului l'asă vedenie;
că nu-ș' cum se suci și sári, iar piciorul stâng i se rě-
suci la glesne, și, de dor mare, se prăváli ca un copac
tăiat la rădăcină de ferestréu.

Cu mare ce îl duseră acasă după ce-i veni dela
ogradă o cotiguța a lui cu care umblă la drum.

Cum îl aședară in pat vâicărindu-se ca vai de
dênsul, trimiseră după preotésa lui Popa-Curcan, ca
să-l calce 'n prag pe scrântitură.

Că așa-i lécul, ci-că, să te calce pe picior o fe-
meiă care-o născut doi de gemeni; și preotésa avusese
parte, in tinerețe, să dobândescă așa dar de tãmaduire.

Preotésa îl puse de s'ăședă cu piciorul pe pragul
ușei, păși de trei ori peste piciorul scrântit, făcend căte
o cruce și suflând asupra piciorului, șcii, ca să se ducă
reul; apoi, cât eră de mal de femeie, se sui incet, incet
pe locul scrântit.

Unde începù grecul să țipe ca in gură de șerpe;
și de trei ori, sărac de sufletul lui, trebuì să rabde
cãlcătura sdravănă a preotesei.

După ce se sui in pat și după ce-i făcù preotésa
oblojelă cu cěpă, cu oțet, cu măsliné pisate și nu șciu
cu mai ce, — salată intrégă care plăcea grecului, —
kir Iani se mai liniști.

— Sculta, mama preutesa, începù el vorba, — că-și
pusese ceva in gând. Cumu de lasi dimiata pe Ruxan-
dița, fetița de multa ținste, să stee botu la botu cu fe-
çioru lui Paduraro țela? Nu-i frumos lucru, mama preu-
tesa, pentru fata mandruța ca Ruxandița sa se dee in
dragostea c'un calicu si prostu, budalas, cumu e dia-
volo de Bunea. N'are dechit sucmanu pe dimialui, brel!

— Elei, taci și nu mai spune cucónce Iani! prin-
se-a-și frânge mânilé preotésa, strașnic de jignită 'n
suflet.

Vedi că se ținea mare, preotésa lui Popa-Curcan,
de-o bucată de vreme, și nu-i veniă la 'ndemână s'audă
vorbe rele de nepótă-sa c'un fecior de țeran.

— Vra să dică dta, cucónce, socoți că... ingăi-
mă ea.

— Ah-bah! Ma este cu ochi si sprinçenili, draga
mam' preutesa: de chind am prins ego de veste că
Bunea ținea potecuța la Ruxandița!... Me pare țeu,
nuș' cum, che n'ai bănuít-o la dimiata pân' acumo?

— Cum dracu să-mi vie mie in gând aşá indrás-nélá la ficiorul pădurarului! Del ia socoteşce şi dta cucóne? Da las' că i-o fac eu tâlharului de Bunea, de-i trece lui pèrul prin căciulá, n'ai grije cucóne Iani, — lasá!

Şi după ce grecu-i puse 'n mână o carbóvâ de celea ruseşci, — lucru mare, nu şagá, de-i strălucirá ochii preotesei, ca cei de mâtá, — ea porní acasă foc de mâniósá.

II.

Preotésá Iléncá erá voinică şi grósá, harnică şi rea de gurá; fusese frumósá pe vremea ei.

De-o bucatá de vreme se făcuse fudulá de n'o puteai ajunge cu prájina, şi nuş' din ce priciná.

I se făcuserá uríţi ţèranii, me rog, şi nu se ducea in casá decât la cel care erá primar in sat şi la vr'o doi, trei rězèşi măi cu dare de mână, care nu munciau la kir Iani.

Fiind că-i muriserá toţi copíii, ţinea ca la ochii din cap acum la Ruxanda, la fata soră-şi, şi tare ar fi vrut cu tot dinadinsul s'o dee după vr'un om de-al stăpánirii din tèrg, ori după vr'un arendaş chiar... fie şi unuia cum erá kir Iani.

Ce? par că s'ar fi pus împotrívá părintele?

De undel

Părintele Irimia erá cel mai bun creştin cu frica de Dumneđu in inimá, dar şi cu frica de preotésá, in sîn.

Tot satul o şcía ce gurá avea.

Când prindea să însire de şaptezeci de ori câte şapte, ca o luatá de ducá-se pe pustii, de par că i se băteau calicii la gurá, — bietul părinte Irimia se făcea mut ca pământul, íşi ascundea faţa in pidalion ori in ceaslov şi, după ce se astèmpèrá preotésá, incepea şi el să mormâe vr'un tropar pe glas al şaptelea, ca să-şi ascundá mânia ce-l cuprindea şi pe dènsul, del ca om.

Altfel unde erá chip?

Că, ia să fi indrásnit părintele să cate o lecutá numai cruciş, la straşnica preotésá, ori să-şi fi dat drumul ciudei şi să fi đis ceva, că-l vedea Dumneđu cu toţi sfinţii!

Bietul părintele Irimia, erá de firea lui blând, drept sfátuitor; da să-l fi luat o lécă mai cu repeđelá, íşi pierdea cumpètul. Nu erá om cu gândurile lui la care să ţie şi pe care să le şcía apèrá; nu.

Décá unui đicea, bunáorá, pái iute, cum vine lucrul, taică-părinte...

Pái aşá şi este, fiule, respundea popa Irimia şi credea şi sfinţia sa atunci, cu buná sémá, că aşá erá lucrul.

Décá se iviá altul şi-i spunea intr'alt chip cu totul, se 'ntorcea şi sfinţia sa cu blagoslovenia şi đicea că: uite, aista are dreptate, că aşá erá lucrul.

Íl puteai sucí ca pe o vèrtelniţă, numai incet, incet, că de umblai mai tare cu el, nu şcía cum să fugá şi sfinţia sa mai de grabá ca să scape de satara-belea.

Cu sfeđile, cu larma, cu petrecerile la care se făcea gurá multá, nu se împacă bietul părintele Irimia nici in ruptul capului.

(Va urmá.)

RADULESCU-NIGER.

Gura đice, mintea tace,
Gura tace, mintea face,

AR. DENSUŞIANU.

Versurilor mele...

Nimicuri dulci, cântări de jale pline,
Ce-mi apăreţi din file 'ngálbenite,
Când rêsfoesc prin cărţi şi prin caete,
O lume 'ntregá de dureri secrete,
De amágiri, de visuri ne 'mplinite
Voi deşteptaţi in mintea mea, in mine.

Cu anii in trecut voi me întórceţi:
Cât de pustie mi-a tost vieţa tótá,
Şi cum s'a dus ca valurile 'n rënduri
Cetindu-ve, par' că me vèd pe gânduri,
Cu inima pustie, 'ndurerată,
Şi-o lacrimá şi astáđi voi ími stórceţi.

V'am scris in đilele innourate,
Când plóia se loviá de cercevele
Şi tóte imbrácau colorii úrite;
V'am scris in noptile posomorite,
Pe când gândiam la sórta vieţii mele
In ne'nterrupta mea siugurátate.

Şi 'n voi am pus revolta stăpánitá
A unui visátor, nenorocitul,
Care-a luptat cu 'ncredere nebuná;
Dar care-a trebuit să se supună,
Cum se supune morţii osènditul,
Cu-o dragoste de vieţa nesfèşitá.

Şi-am pus in voi prisosul de durere
Ce-mi inecá şi inima şi gândul,
Şi-am pus in voi atátea lacrími sfinite:
Voi súnteţi cruci la scumpele morminte
A viselor ce le-am pierdut de-a rëndul,
Asá de vîi şi-aşá fără putere.

Cu tóte-a vóstre tainice regrete
Şi idealurile prăpădite,
Ve las de-acum uitării cei senine:
Nimicuri dulci, cântări de jale pline,
Ce-mi apăreţi din file 'ngálbenite,
Când rêsfoesc prin cărţi şi prin caete.

IOAN. N. ROMAN.

C u g e t ă r i.

Décá şcii să te respecti, nimeni nu te póte face
să roşèşci.

*

Maximele cele bune sînt germenile binelui; in-
răđècinate in memorie, ele hrănesc voinţa.

*

Sentimentele nobile sînt o podóbá care dá strá-
lucire frumóselor calitáti.

*

Şciinţele nu sînt decât aplicaţiunile spiritului uman,
dar literele sînt chiar ènsuş spiritul uman.

*

Remuşcarea este starea conşciinţei in luptá cu o
greşèlá; cáinţa este starea de pace.

*

Omul nu e judecat după ceea ce este, ci după
ceea ce pare a fi.

Ausonii in Italia, Ausonii in Dacia.

I. Ausonii in Italia.

II.

Astfel locuitorii vechi și mai noi ai Ausoniei séu Campaniei, fură romanisati. Ba și mai târziu, pe timpul lui Cesare încă s'au mai trimis colonii suplinitóre.¹

De aci a urmat ca Campania să capete «Civitas romana» dreptul de cetățenie romană. Titu Liviu scrie: «Romanii, Campanilor equiți (calăreți) din cauza onorii, pentru că, nu vrură să rebeleze cu Latinii in contra Romanilor, fără sufragiu li-a dat civitatea romană pe timpul consulilor L. Furiu Camillu și C. Maenoiu Nepos, (adeacă: la an. Romei 415, și an. ant. Cr. 338.²)

Și peste 4 ani, la an. R. 419 și an. Cr. 334. tuturor Campanilor, adeacă: tuturor locuitorilor din Campania li s'a dat civitatea romană.³

Romanii prin aceea, că supușilor lor le dăruia «jus civitatis romanae» pe supuși i făcea liberi, îi făcea egali Romanilor; rădicau popórele la nălțimea, pe care sta Romanii, și rezultatul erá, că imperiul roman, ca patriá comună se întăriá, și erá romanisarea de bună voia a cetățenilor.

Deci, decă întrá limba oscă séu ausonă și cea umbrică, și romană pe la 419 an. R. (334 ant. Cr.) nu erá diferință mare, pe timpul colonisării Daciei, la 106 d. Cr. adeacă: peste 440 de ani, Ausonia respective Campania erá de tot romanisată, și încât și de aci s'au adus coloni in Dacia, aceștia erau Romani.

b) Să trecem acuma la scriitori și să vedem, că ei in ce forme au susținut numirile și ce idei exprim despre Ausonia și Ausoni.

Numele individului in singular de regulă e Auson (gen. is) in plural e: Ausones, apoi Ausonius și Ausonii, iară adiectivul: Ausonius, a, um. Ausonius se află și nume de chiámare și de familie.

Dintre scriitorii mai vechi, la Aristotel, carele a trăit la anii 384—322 ant. Cr. se află: Auson și scrie⁴ «Cătrá Tyrrenhia (Etruria Tuscia) au locuit Opiscii, cari mai nainte așa s'au numit, dar acuma cu supranumele: Ausoni.

Opiscii séu Opicii au locuit la spatele Ausoniei, inainte de ce Romanii au cucerit Samnium, căci de-atunci, teritorul s'a chiámat Samnium.

Apollonios Rhodios un epic grec din Alexandria din Egipt născut la an. 240 ant. Cr. a scris un epos sub titlul Argouantica in 4 cărți.⁵

Din multe, câteva date.

Iară de aci îndată cu iuțela năii au luntrit privind țermurii tirhenici ai Ausoniei⁶. O! đine Musel in ce mod afară de acésta mare și in giurul țerii Ausoniei

¹ C. Velleius Paterculus Hist. Rom. lib. II. c. 81. punct 2. Speciosumque per id tempus adjectum supplementum campanae coloniae. Peter Burmann comentatorul arată că atunci s'au dus coloni și in Capua.

² Peter Burmann ad Vel. Paterc. lib. I. c. 14. citéză din Liviu lib. VIII. Campanis equitibus honoris causa, qui rebellare cum Latinis nollissent, sine suffragio civitas data.

³ C. Velleius Paterculus lib. I. cap. 14. p. 3. Sp. Posthumio, Veturio Calvius consulibus, Campanis data est civitas sine suffragio.

⁴ Aristotel: Politicorum liber VII. 9.

⁵ Am folosit edițiunea latină de: Johann Hartung tip. in Basilla; in bibliot. univ. Budapestei Hb pr 4206. și am confrontat-o cu edițiunea lui C. D. Bech, din Lipsca, Hb. 315.

⁶ Apoll Rhodios v. 184. Illico vero inde per navis aestum navigabant, Ausoniae litora Tyrrenna aspicientes.

și insulelor ligustice¹. Dar marea dela țermurii Ausoniei, s'a numit: Mare ausonium².

Poetii romani renumiți Virgilie, Orație și Ovidie, tot de o epocă, dela an. 70 ant. Cr. până pe la 20 d. Cr. scriu cu plăcere despre Ausoni și deosebi Ovidie Italia și imperiul roman o numește Ausonia, iară pe Romanii de pe timpul seu, adeseori, Ausoni.

Virgilie Publie Maro (năcut in 15 oct. an. 70 ant. Cr. a scris Aeneida dela an. 30 până la 13 ant. Cr. și scrie: Ausonii, limba părintescă și moravurile le-au susținut. Și numele, precum e (acuma), va fi³.

Q. Orație Flacu (născut in 8 dec. 65, mort 8 nov. 27 ant. Cr.) a scris ode 4 cărți și dice:

Gintea puternică, care dela Iliul (Troia) ars, aruncată pe apele tuscice, a adus sacrele, pruncii și părinții la cetățile ausonice⁴. Teodor Schmid, carele in usul școlilor a comentat pe Orație, la pag. 269 observă: Ausonius, atâta cât Italus.

Ovidie, născut la 43 ant. Cr. August împăratul, de și Ovid prin căsătoria îi erá inrudit, la an. 9 ant. Cr. l'a esilat la Tomi, oraș in Mesia inferióră, la marea négră (pe teritoriul Dobrugei a fost Tomi) aci a petrecut 8 ani in esiliu. In opurile sale, mai ales in «Tristium» își aduce aminte de Ausonia și scrie: Deja aprópe s'a făcut diua, in care Cesar mi-a poruncit ca să me despart de marginile Ausoniei extreme⁵. Nu ca să rentorc in Ausonia, decă dóră numai órecând, când (tu Auguste) de timpul lung al pedepsei (mele) vei fi invins⁶. Din aceste e apriat, că Ovidie, prin Ausonia intelege Italia, unde e Roma, unde e August.

In forme adiectivale: Ausonius a, um. Așá Victoria (đina) indatinată a fi totdeauna in castele sale, se arată și acum și urméză semnele (stégurile) cunoscuté și pe ducele ausonic (pe August) îl impresură cu aripile sale⁷.

Și ênsuș Cesar a poruncit ca mamele și nurorile ausonice, Opii, purtătórei de turn, să cante versuri⁸. Ca totuș să nu perd usuarea limbei ausonice și ca vocea mea in sonul patriotic să fie mută, vorbesc ênsuș cu mine⁹. Până aci, e partea romană a Euxinului (marea négră) de stânga; cele mai de aprópe le țin Sauromatții și Bastaruii. Asta e țera cea mai nouă sub dreptul ausonic și in margine abia se mai ține de imperiul teu¹⁰. Fiul (August) promovéză imperiul ausonic¹¹.

¹ Lib. IV. v. 553. O deae Musae, quomodo extra hoc mare et circa terram Ausoniam, atque insulas Ligusticas.

² V. 590. Pollicem autem praecari Castorumque immortales deos iussit, ut vias Ausonii aperirent maris. Asemene vers. 660. Celeriter inde per maris fluctum navigarunt Ausonii litora tyrrhena conspicientes.

³ Aeneida cânt XII. vers. 834. Sermonem Ausonii patrium moresque tenebant; utque est, nomen erit.

⁴ Oratie Ode lib. IV. nr. 4. vers 54. Gens, quae cremato fortis ab Ilio iactata Tuscis aequoribus sacra natosque maturosque patres perdeltulit Ausonias ad urbes.

⁵ Ovidie Libri Tristium, lib. I. poeu. 3. v. 5. Jam prope lux aderat, qua me disedere Caesar finibus extremae iusserat Ausoniae.

⁶ Trist. lib. II. vers 575. Non ut in Ausoniam redeam nisi forsitan glim, cum longo tempore paenae victus eris.

⁷ Trist. lib. II, v. 170. Sic assueta tuis semper Victoria castris, nunc quoque se praestet notaque signa petat Ausoniumque ducem solitis circumvolet alis.

⁸ Trist. lib. II. v. 23. Ipse quoque Ausonias Caesar matres nurusque Carmina turrigerae dicere iussit Opi. Opea đină, muierea lui Saturn.

⁹ Trist. lib. V. p. 7. v. 61. Ne tamen Ausoniae perdam commercia linguae et fiat patrio vox mea muta sono, ipse loquor me cum.

¹⁰ Trist. lib. II. 199. Hactenus Euxini pars romana sinistri; proxima Bastarnae Sarmatae tenent. Haec est Ausonio sub jure novissima, vixque haeret in imperii margine terra tui.

¹¹ Ex ponto lit II. nr. 2. v. 73. Promovet ausonium filius

Cea din urmă cale a țarului Alesandru III

Atunci, când Ausonii cei vechi nu mai existau, August împăratul e ducele ausonic; mamele și nurorile ausonice; Ovidie se teme că uită limba ausonică; August promovă imperiul ausonic, se vede apriat, că scriitorii numele «roman» l'au înlocuit cu »eusonic», deci sub Ausoni, necondiționat se înțeleg: Romanii din timpul respectiv.

Auson, nume de chiămat, (Ovidie Fast. lib. II. v. 94) Ausonius, nume de familie; Iulius Ausonius, prefect în Illyria sub împăratul Valente; Decimus Magnus Ausonius, fiul celui dintău, născut la 310 d. Cr. în Gallia, cel mai renumit poet roman în secolul al IV-le d. Cr, Valentinian împăratul s'a chiămat de crescător pentru Gratian, și a murit la an. 394 d. Cr.

Carol Rottock dice: «Italia cândva s'a numit și Oenotria, Ausonia, Saturnia și la Greci, Hesperia¹ B. C. F. Ros: în dicționarul greco-german, esplică: Ausonia, țera Ausonior în Italia. mai târziu, ênsaș: Italia. În Lex. de conv. al lui Meyer se scrie: În sensul mai larg, Ausonii s'au chemat toți locuitorii Italiei de jos, începând dela granița Lațului, până la strimțorea de mare a Siciliei, și în limba poetică, Ausones peste tot s'a chemat Italiei, și de aci Ausonia e atăta, cât: Italia

În acest mod, Auson însemnă: Roman, séu om din Italia.²

AT. M. MARIENESCU.

Țeranii.

Boierii
Nu uitați,
Ieri
Cât de săraci erați...
Boierii norodul nu-l huliți!
Dór știți,
Pe munca lui că ve hrăniți...

Aveți curți, de lege 'ngrădite,
Lădi ticsite
Aveți, cu bani
Strânși pe gologani
Dela țerani...
In șuri,
Trăsuri,
Cu perine moi,
Din lâna bietelor oi
Plătite de noi...
Cai,
Să ve sbóre mândria la rai...
Vail

imperium. Dar despre Ausoni se află încă și alte date. Pristium lib. IV. nr. 10. v. 50. ausonia carmina. Lib. V. nr. 2. v. 45. Ausoniae gentis. Ex ponto lib. I. nr. 2. v. 54. Ausonii militis arma; lib. III. nr. 2. v. 101. ausonia in urbe; lib. III. nr. 8. v. 84. ausonia ab urbe, adecă Roma.

¹ Carol Rotteck, Allg. Weltg. T. I. p. 282.

² În fine un pic de mitologie și filologie. L. Preller, Röm. Mythologic pag. 665, scrie, că o tradițiune vechiă spune, cumcă Ausonia și-a căpătat numele dela Auson fiul lui Ulysses cu Calipse. Firește, că mitologia nu decide; căci Wilhelm Obermüller în Deutsch-Keltisches Wörterbuch I. p. 188 și II p. 134 arată, că Auson însemnă om dela apă, locuitorii la apă; ais, eas, uș la celti însemnă, apă, și on om, iară Ausonia, țera locuitorilor dela apă, — căci Ausonia a fost la țermul mării tuscice (tirrhene); astfel: Wasserland, Wasserleuteland. Dela cuvântul celtic e Aeas riu în Epir, Aesis riu în Umbria, numit și Esis, Aisne riu în Francia, Ausur riu în Italia. Iară Oschii, din celticul: uisqe, apă, riu; din uisqe osde și us. om, oschus. — Acest uisqe se reafță în numele rîurilor: Tib-isc-us, Pat-isc-us, Orde-isc-us și alte multe.

Noi n'avem pită;
Vatra ni-i risipită...

Ca să ve facem
Nevésta păpușă,
Desfacem
De pănușă
Grămeți de păpușoi,
Sărmanii de noi!
Ca să ve tórceam mătasă,
Dăm lăiceriul din casă;
Véra, de muncim,
Ca să va 'nzilim...
Prășind, schimbăm la sóre
Sângele 'n sudóre...

Tómna, când cucórele sbor,
Culegem de pe ogor
Obsigă. —
În loc de mămăligă,
Măncăm cir,
Ca să ve 'mbrăcăm în fir...
Lanuri ve arăm
De grâu, ve seménăm,
Boierii săcară;
Voi, ómeni luminați!
Ne seménați
Ocară...

Când muncim,
De ne slutiți;
Când la trunchiu n'avem surcele;
Când plătim
Gătele
Ibovniceii vóstre,
Iertați,
Durerile nóstre...
De au cucónele istéță minte,
Lăsați
Să aibă țeranca cinstel...

Faceți lege,
De gât ca să ne lege...
Si ce ve pasă,
Greu birul că ne-apesă...
Ne dați strimțorări,
Ș'atâtea binelui schimbări,
Că póte va fi vreme,
Să n'avem de ce ne mai teme...
Atunci, sərmanelee bordeie,
Ce să ve mai deie?
Dór pe oftare,
Să puneți dare...

Copacii au flori,
Voi, mândri feciori
Aveți; când ei ca merii,
Ca perii
Inflorí-vor, în mijlocul verii,
Pe cei flămânți,
La fire blândi,
Pe-ai nóștri bieții!
Cu milă vidéți-i...

Stăpâni
Ce ne stăpâniți ziua de mâni...
Ca pe niște minci
Când ne jucăți,
Că n'avem opinci
Uitați!

Pentru boi
Plug, —
Pentru noi, —
Jug...

An cu an,
Robim pentru suman,
Bem limpede apă,
Când fόμεa ne sapă...
Și cu cât mai mult răbdăm,
Tot de iertare ve rugăm...

Cât ride flóre,
Cât arde sóre;
Cât bate vânt,
Voi, ce stăpâniți întregul pământ,
Dați-ne mormânt...

Înși 1894 Martie 4.

N. BELDICEANU.

Din munții Bucovinei.

— Schițe din feriile anului 1891. —

Sub culmea Măgurii. Comuna Rusca. Rădăuți. Mănăstirea Sucevița. O zi de primăveră la Sucevița.

IV.

De pe Ciurden* trecurăm pe sub culmea Măgurii amintite mai sus. Acolo isbucnește de sub stâncă un isvor bogat, Huțanii îl numesc «apa rece». De-acolo coborâ drumul în serpentină pe niște cöste prăvălitate, cari pe atunci eră încă necesite, deci preperate cu milioane de flori de tóte colorile, precum numai prin munți se pot vedé în mulțime atât de mare. La punctul acesta întâlnești o turmă de vr'ó 60 de capre domestice. Vederea acestor capre me surprinse, fiind că administrația a interdis ținerea caprelor prin munți, din cauză că aceste animale ar ruina pădurile, rodând vlăstările tinere de arbori.

Deci ne putem așteptá, că în timp scurt rar se va mai vedé picior de capră domestică prin munți, la șes de mult nu se mai țin capre. Șerpuind cu drumul pe cöstele acele, ne apropiasem într'un loc de teritoriul comunei Sereghia, din care vedurăm și câteva case la piciorul unui deal. Tot în regiunile acele dădurăm peste zidiri, ale unor Armeni din Kutý, în Galiția, cari pe-acolo au posesiuni întinse.

Iată că pășim peste opcina apelor Siretiului și Sucevei și trecem în hotarul comunei Rusca tot spre sud. Calea coborâ mereu în jos spre valea Sucevei.

Teritoriul Ruscei, pe unde pötrunde drumul, este acoperit de pădure multă. Totuș se vedé ici colu și priluci și fenațe și pajiști cu ciredi de vite cornute și cai. Într'un loc dădai peste-o parte de pădure arsă, ce ne oferíá un aspect de tot trist și infiorător. Cam pe la

amiédădi sosirăm în comuna Rusca, unde îi dădai drumul Huțanului. În Rusca me recreai prin dejun pentru preurmarea călătoriei mele. Aveam să plec de-acolo la Rădăuți pe o cale descrisă de mine altă dată.

În Rădăuți eră să convin cu un amic în urma înțelegerii prealabile din Suceva. Sosind acolo inse aflaí numai serisórea aceluí amic, în care mi se scusă, că nu póte plecá de-acasă, ca să călătorim mai departe împreună, din cauza unor afaceri neamânabile. Drept aceea trebuí să plec mai departe iarăș solo.

Din Rădăuți plecai în direcțiune sudvestică prin comunele Volovéțul și Marginea la mănăstirea Sucevița. Acéstă frumoasă mănăstire e situată între munți ca și Putna. De unde se încep munții până la mănăstire îți trebuie o cale de o oră și jumătate. Valea rului Sucevița este mai largă decât ceea a Putnei.

Biserica mănăstirii Sucevița cu tóte clădirile din giurul seu se află pe țărmul drept al rului cu acelaș nume, nemijlocit sub cösta unui muncel rotund și ascuțit, care ađi nu mai are pădure pe suprafața sa.

Familiiile domnești ale Movileșcilor sânt întemeetorii mănăstirii acesteia. Episcopul Rădăuților Georgiu Movilă, după aceea mitropolit al Moldovei, zidise dintru întéu o biserică mănăstirescă de lemn în Sucevița. Fratele seu, Eremie Movilă, principe al Moldovii dela anul 1595—1606, zidi mănăstirea de piétră dimpreună cu zidurile fortificátore și cu alte construcțiuni ale mănăstirii. Noua zidire se mântul și se sânti cu pompă mare în anul 1581.

Legenda locului acestuia de pietate o alcătul în versuri autorul șirelor acestora în Viena, anul 1867, și se publică în ăiarul «Concordia» din Pesta. Veđi și Schițe de excursiune prin Bucovina de V. Bumbac, Suceva 1889. — Conf.: O visită la câteva mănăstiri și biserici din Bucovina de episcopul Romanului Melchisedec, București, 1893.

Sucevița e cea mai bine păstrată între mănăstirile actuale din Bucovina. Adăpostit fiind în acel sânt lăcaș în anul 1891 în doue rënduri și anume în decursul serbătorilor sântelor Paști și apoi în august prin bunăvoința preacuvioșiei sale, a domnului archimandrit și prior, Ilarion Filipovici, îmi făcui urmátorele notițe mai cu sémă topografice.

Comuna Sucevița se răspândește atât în sus, cât și în jos de mănăstire, de-alungul rului, cu deosebire pe țărmul drept al aceluia. Comuna își are biserica proprie, frumoasă, de piétră și e păstorită de un paroc al seu.

De ambele părți ale rului se ridică déluri. Cele mai însemnate din ele sânt:

Pe țărmul stâng începând de cătră ost, este dealul reu, përiul Rotarului, délul Furcoiu, délul Berchez cu përiul Berchez, délul Nicolăușului, délul Boicu, délul Arșița¹; apa Rusca, délul Plaiul mare.

Pe țărmul drept: Muntele Capul délului, përiul Boului, muntele Négului, délul Négul Holm, cu o cruce în pisc în fața mănăstirii spre sud, délul Sehăstria seú délul Stâncii, muntele Drăgușina, përiul Dragușă. Isvorul Suceviței se află în regiunea, ce se ăice «Poiiana Mërului».

Poporațiunea din Sucevița constă din Români ca și cea din Putna.

V. BUMBAC.

* Curios nume acest «Ciurden», pare că ar fi remas de pe timpul Agatizilor. În vecinătatea lui spre nord-vest este un munte tot atât de curios, adecă «Vanțen» Autorul.

¹ Numele «Arșița» pentru munți se repețește pe fiecare hotar din munții Bucovinei. Arșița însemnă un munte, a cărui pădure s'a nimicit prin foc. Autorul.

Legenda plopului.

Pe când ómenii nu se depártase cu totul de Ddeu, nici Ddeu nu se depártase cu totul de ómeni, ci pãrãsi.d locașurile cereșci se cobóri pe pãmânt, purtat de strãlucitórele aripi ale ángerilor. Dar impãratul Ceresc ajuns pe pãmânt, pãrãsi hainele strãlucitóre și imbrãcat in haina sãracului cercetã pe aceștia șciind cã acolo va gãsi multe dureri de ușurat, multã sãrãcie de ajutorat. El nu veniã pentru cei fericiți, nu veniã pentru cei avuți, ci veniã pentru sãrmani și lipsiți.

Nu se asemená cu impãrații pãmãnteșci, cari nu deschid ușile lor decãt celor mari, cari nu se cobóri decãt in locuințele avute cari cu pompã mare sũnt primiți in orașe, ci sub imbrãcãminteã sãrmanului fãrã pompã și fãrã alt tovarãș decãt pe iubitul seu ucenic Petru, din sat in sat, din sãrman in sãrman mergea și in urma lor multe dureri se alinau, multe chinuri se ușurau, micile ogóre dãdeau róde multã, cei bolnavi pe nesimțite se fãceau sãnãtoși și multe vãdane primiau vaca cu vițelul, pentru a indulci copii sãrmani și fãrã tatã. Glas de binecuvãntare urmã pe bẽtrãnii moșnegi, cari lãsau in urma lor binefaceri.

Pe unde se indreptã Ddeu, se simția cã trece o putere mare, ierba uscatã inverdiã sub pașii lui, isvórele secate șerpuiãu limpede și cristalinã apã, fructele creșceau și deveniau mai gustóse, florile respãndiau parfumuri mai puternice, tóte luau viêtã, cãci simțiau cã puterea lui Ddeu trece peste ele, și tóte se plecau inaintea lui, pline de credințã in nemãrginita lui bunãtate. Neobosiții drumași intrarã in o mare și umbróșã pãdure pentru a se adãposti de arđetórele rađe a sórelui de vãrã, aședãndu-se pe ierba verde. Domnul a tóte vorbiã cu Petru de unele și altele, iarã in giurul

lor crengile se plecau inchinãndu-se, apele murmurau șópte de mulțumire, florile se intreceau respãndind plãcutele lor parfumuri, tóte se simțiau ferice de a aduce darul lor aceluia ce le dãduse viêtã, numai plopul 'nalt și mãndru stãtea cu capul sus, nevrënd a ține sãmã cã la rãdãcina lui erã acel ce tóte inãltã și tóte doborã. Mãndru și nepãsãtor, el se uitã cu dispreț la frații și surorile lui, care se plecau inaintea dãtãtorulu de viêtã. Atunci a totșciitorul ridicãndu-și ochii cãtrã acel ce nu-ș plecã fruntea, îi dișe: «Tu prin mãndria ta vei atrage, fulgerul asupra-țivêrfurile tale vor fi cele dintei atinș se de trãsnet și ómenii se vor fãra te sãdf la ușile locuințelor lor, cãci urgfa vei atrage-o cu tine.» Ddeu nu sfãrșise și fulgerul atinse pe sumețul ce nu șciuse sã-și plece fruntea mãndrã inaintea stãpãnului, iar fratele seu, plopul cu foi arginții, cuprins de spaimã, durere și mãhnire, și-a clãtinat cu atãta putere imbrãcãminteã lui argintatã incãt și pãnã astãdi a ramas moștenire la fii, nepoți și strãnepoți acel tremur.

Și astfel din strãmoși ne-a ramas credințã, cã plopul aduce nenorocirea la casa omului, cãci mãndrului — Ddeu îi stã in potrivã.

APASIA CULIANU

Proverbe.

Iertarea inamicilor probetzã mãri-meã sufletului.
(Chinez.)

*
Curajul nu consistã atãt in riscarea fãrã de fricã, cãt in stãruința hotãritã intr'o causã drẽptã.
(Englez.)

*
In diua când amicul nostru se plãnge de defectele nóstre, altuia decãt noue, in acea di el nu ne mai uibeșce.

*
Inima tare, invinge sórta rea.
(Italian.)

SCRISÓRE DE AMOR.

SALON.

Dragoste de-un minut.

Care e omul care să p^otă spune că n'a iubit decât odată, o singură dată numai? ... Noi nu l'am crede, chiar decă ar spune-o.

Numai de n'a văd^ut în viața lui decât o singură femeie, numai de a trăit departe de ómeni și de lume, séu ... numai de n'a iubit nici odată, numai atunci p^ote l'am crede.

Fiecare am iubit de dece, — de cincideci de ori în viață; inse, cum nu poți să-ți aprin^di în inimă o dragoste vecinică numai dintr'o impresie care a fost prea repede, care a trecut ca un fulger, — câteva ciasuri de melancolie îți adórne și vindică rana, lăsându-ți numai urma unei dulci amintiri.

Ceea ce putea să devie o dragoste vecinică, n'a fost decât scânteia ei: dragoste de-un minut.

Te plimbi liniștit pe stradă, în amurgul ăilei, când totă lumea ese să respire.

Pe o piață, la colțul unei ulicióre, ve^di de-odată înainte-ți un chip drăgălaș, o femeie de o frumusețe ângerescă pe care, fără voie începi s'o urmărești cu ochii, după ce, la trecere, ai țintit-o bine cu privirea ta.

După câțiva pași, dânsa întórc^e puțin capul: fața i e roșie, iar ochii par' că ți-ar spune că te-ar iubi, p^ote, dar ...

Remâi pironit de privirea ei, remâi trist; și, întors acasă, totă nóptea te-ai gândit la ea. Hotărît s'o mai ve^di; — a doua ăi ocupațiile, e treia ăi vre o altă impregiurare te opresc. Dragostea ta abia întetită, se stinge; și nu remâne din ea decât o amintire dulce ...

Un minut ... dar a fost o scânteie de dragoste! ...

În legănarea dulce a unui vals, o strîngi la piept, îmbetat de farmecul dâns^ei, de melodia orchestrei ...

Ai obosit. Ea, îți mulțumește zimbindu-ți drăgălaș, cu lumina ochilor ei negri țintă în ochii tei.

Mai adineaori, graiul teu i-a spus multe ... multe. Inimel^e vóstre páreau că bat una pentru alta, sufletele vóstre s'au atins ... Ai iubi-o vecinic; dar, conveniențele sociale: ea-i bogată, tu sărac ...

O scânteiere de fulger ... dragoste de un minut! ...

Călătorești cu vaporul.

În timpul unei seri liniștite și frumoșe, când stele răsar din locul unde se imbină cu cerul, stai pe bord admirând natura și 'n gând aducerile aminte, visele rînd pe rînd se lântuesc. Din întem^{pl}are, o dómⁿă tineră și frumoșă, pe care n'o cunoști, se apropie lângă tine, privește la rându-i stelele licărinde, cerul senin, marea lucie ...

Te întorci fără voe; mai întei pentru că politeta cere să nu-i stai cu spatele, apoi pentru că ... tu singur nu știi de ce. O privești, — și 'n ochii ei albaștri ori negri, îți oglindește privirea ta câteva secunde. Începi vorba, îi spui ceva — lucrui indif^{er}ente fără indoélă — și ea-ți răspunde. Timbrul vocei ei îți sună argintiu în sgomotul de valuri și ... când vrei să-i mai ăci o vorbă, un alt călător vine și elsă admire natura — aproape de voi. Ve pársăși oftând ...

Ce lume de iluzii, ce drăgălașe visuri n'ai brodat tu într'un minut cât i-ai ascultat vocea, cât ți-ai scaldat cătarea ta arđetóre în umedele ei priviri! ...

Ai fi iubit-o mult. A trecut ca un: fulger; n'a fost decât un minut ...

*

Călătorești cu trenul.

Sînteți patru în acelaș cupeu: Ea, tu și doi bĕtrâni. E frumoșă: blondă ca un spic de grâu, ochii de un albastru ca cerul ...

Din întem^{pl}are v'ați aședat pe canapea față în față.

La început, până ce v'ați deprins cu mersul trenului și uruitul rótelor, ea se uită pe feréstră, tu, pe furiș o máncai cu privirea; apoi v'ați pomenit unul cu ochii în ochii celuilalt.

Începeți să vorbiți de ... dragi nimicuri; rídeți, spuneți; ciasurile trec repede; nici nu șciți când și cât se oprește trenul.

Se trece un tunel.

Tu de frică să nu o lovești, pe întunec, voești să te retragi mai îndĕrĕt, ea p^ote tot așa; dar, mersul trenului legănat, ve face să perdeți noțiunea direcțiunei și faceți așa de bine, că ve loviți cu piciorul. Ei și? E o crimă? nici decum: un *pardon* și totul e sfĕrșit.

Când ești din tunel, o privești: Ea roșie ca un hujoraș stă cu ochii plecați, iar tu îngăimezi o întrebare decă i-ai făcut séu nu reu ...

După șase ciasuri, ve despărțiți, ea zimbînd, tu nedĕcînd nici o vorbă ...

Un minut ... dar, n'ai iubit-o óre? N'ai sorbit-o cu ochii? N'ai mĕsurat-o de sus până jos ca pentru a-ți sápa bine în gând întrĕga ei fáptură? ...

Și pentru ce?

De ce n'ai făcut tot astfel cu bĕtrâniⁱ cari móțaiu de somn? ...

*

Care e omul care să p^otă spune că n'a iubit decât odată, o singură dată numai? Nu l'am crede, chiar decă ar spune-o ...

C. I. TUDOR

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Eri, ađi și mâne. Bunica, mama și copilul. O idilă din cele mai gingașe asupra căreia planéază adevĕrata fĕricire. Mama ține copilul și bunica privește cuprinsă de cea mai deplină mulțumire. Câte palpitări ale inimei, atâtea impresiuni, atâtea sentimente de fĕricire.

Cea din urmă cale a țarului Alesandru III. Corpul reposatului țar Alesandru III a fost transportat din Livadia la Moscva și de acolo la Petersburg cu cea mai mare precauțiune. În deosebi s'a pus mare îngrigire dela Moscva până la Petersburg. De-alungul lînei ferate, pe tot parcursul, s'au postat sentinele, care au pázit calea. Pe acolo ierna începe mult mai degrabă decât la noi; bieții soldați au avut să indure un ger strașnic, precum arată ilustrațiunea a doua a nóstră.

Scrisóre de amor. Nu l'a văd^ut de mult, este fórte îngrijată că dóră s'a supĕrat și de aceea nu vine; i-ar scrie, inse nu cutézá. În sfĕrșit totuș își ia curagiu și scrie o epistolă lungă; óre s'o trimită? dar se mai uită odată pe feréstă, p^ote că totuș are să vină ...

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare și artistice. *Dl I. L. Caragiali* va scote în curând de sub tipar la București un volum de «Nuvele și mofturi». — *Poeziile lui D. Petrino* se vor publica decurând în ediție nouă la București. — *Dl I. B. Manasiad*, avocat în București, a scos de sub tipar acolo »Dreptul public« volumul I, care cuprinde dreptul constituțional, dreptul internațional și dreptul ginților. — *Esposiția cercului artistic din Bucuresci* s'a din deschis la 15/27 novembre. Comitetul Ateneului a pus în acest scop la dispoziția esposanților una din sălile în care a avut loc astă vără esposiția artiștilor în viață, — *Dl Ioan Bogdan*, profesor la universitatea din Bucuresci, a plecat zilele acestea, în virtutea unui concediu, la St. Petersburg, pentru a face cercetări istorice în biblioteca imperială de acolo. — *Dl Theodor T. Burada* a întreprins o călătorie în Silesia, spre a face cercetări etnografice asupra Românilor de acolo; dsa s'a oprit mai mult în comuna Jablucov, unde a făcut unele cercetări și a cules mai multe date.

Dela Academia Română. *Dl general St. Fălcoianu*, membru al Academiei Române, a dăruit acesteia pentru colecțiunile de documente, următoarele hrisoave, scrise în limba românească: 1.—1772 novembre 28, Nicolae Constandin Caragea V. V. 2.—1792 maiu Mihail Constandin Suțul V. V. 3.—1792, Mihail Constandin Suțul V. V. 4.—1793 august 19, Alesandru Constandin Muruz V. V. 5.—1798 septembrie 6, Constandin Gheorghiu Hangeri V. V. 6.—1803 iulie 14, Constandin Alesandru Ipsilant V. V. — Dni frați Șaraga, librari-editori, din Iași, au dăruit pentru colecțiunea de manuscrite, un manuscript original: «Cuvânt de ziua suirei pe Tron a Înălțimei Sale Domnului Moldovei Mihail Sturdza Voevod» scris cu litere latine de Ieromonahul Phylaret Scriban,

Ateneul Român din Bucuresci. Ciclul conferințelor istorice dela Ateneu vor începe duminică, 4/16 decembrie, când se va desvêli și bustul defunctului general Florescu. Cu această ocazie *dl Exarcu* va ține o cuvântare de deschidere, iar *dl profesor Gion* va ține o conferință asupra generalului Florescu. Bustul neuitatului general este lucrat în marmoră de *dl sculptor Georgescu*. Conferințele ordinare ale Ateneului vor începe la finele lui februarie.

Căldarul Plugarului pe anul 1895, a apărut la Brașov, în editura tipografiei A. Mureșianu, cu un cuprins instructiv și interesant, publicând în frunte portretul lui Mihail Kogălniceanu. Prețul 25 cr.

Reviste și ziare. *Lumina*, o nouă revistă bisericească și școlară, redactată de *dl David Voniga*, va apăre la anul nou în Giula. — *Peninsula Balcanică*, organul macedo-românilor, a reapărut la Bucuresci. — *Furnalul*, un ziar nou, cotidian și independent, a eșit la 15/27 novembre la Iași. — *Românul* din Bucuresci, care încetase, a reapărut.

TEATRU și MUSICĂ

Reparațiile Teatrului Național din Bucuresci. Din toate reparațiile, cea mai grea de conceput și executat este aceea a unui teatru, pentru că nu poți să te folosești decât de lunile de vacanță. De aceea ministerul instrucției publice, scrie «Timpul», a împărțit reparațiile teatrului în două campanii. În prima campanie s'au executat lucrările cele mai ușore și pentru care

este nevoie de mai puțin studiu, și anume: S'a zidit un mare magazin de decoruri în care decorurile să pôtă fi păstrate în picioare, iar nu indoite în suluri și prin urmare supuse stricăciunii ca până acum; s'a zidit un atelier pentru pictorul teatrului; s'a mărit partea din fund a teatrului astfel că s'a întreit numărul cabinelor artiștilor care până acum erau cu totul insuficiente; s'a legat cu o paserelă magazinul de decoruri cu scena, pentru ca astfel decorurile să pôtă fi aduse pe scenă direct, iar nu ca până acum purtate pe brațe până în piața teatrului și introduse prin ênsăși sala de spectacole. Și să nu se credă că acesta este un detaliu indiferent, căci cu cât se inlesnește aducerea decorurilor pe scenă, cu atâta se imputinează ispita de a grămădi prea multe într'un spațiu firesce răstrîns și se imputinează pericolul de incendiu. Tot pentru a imputină pericolul de incendiu s'au imputinat lojile de pe scenă, s'au dat artiștilor două noi scări de eșire, despărțind cu deseversire eșirile scenei de ale salei de spectacol, s'au scos din teatru toate biurourile administrației și toate depozitele de costumuri, care, lucru de necreșut, se aflau în corpul clădirei d'asupra foierului. Administrație, costumuri, etc. s'au pus într'o clădire deosebită de aceea a teatrului. În acelaș scop, adică al siguranței publicului, s'a despărțit cu zidărie subsolul scenei de acela al salei de spectacol și s'au deschis spre strada Câmpinenu trei eșiri noi, iar înlăuntru salei s'a lăsat mai mult spațiu liber pentru circulația publicului, câștigându-se în schimb numărul scaunelor sacrificate prin o mai modernă adaptare a locului orchestrei. În campania anului viitor se vor face celelalte transformări și anume: Se vor face eșiri dinspre strada Clubului regal, se va schimbă subscena și supra-scena în fier, în loc de lemnul inflamabil, din care este compusă astăzi, și se va introduce un nou sistem de încălțit care va încălț și scena și sala și culôrele și care în acelaș timp va da teatrului nostru lipsa sa cea mai de căpetenie, o ventilație cum se cade.

O româncă în conservatorul din Viena. Dșóra *Lucreția Burada*, absolventă a conservatorului de musică din Iași, a fost primită, cu unanimitate, elevă în clasa de contrapunct dela conservatorul din Viena, în urma unui examen ce a depus în fața unei comisiuni de profesori, presidată de directorul conservatorului *dl Fuchs*. Dșóra *Burada*, scrie «Timpul», este cea dintâi româncă, elevă a clasei de contrapunct din Viena.

Un vals nou. Cu ocașinea nunții de argint a regelui și reginei României, tinerul compozitor *Oscar Pursch* din Bucuresci a compus un frumos vals pentru pian, intitulat «Nunta de argint» și dedicat suveranilor. De vândare la magazinul conservatorului.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. *Noul arhiepiscop catolic de Bucuresci*, monseniorele *dr. Otto Zardetti*, a sosit acolo în sêptemâna trecută și ș-a ocupat scaunul. — *Dl Stefan Morariu* a fost promovât, sâmbătă în 24 novembre, la universitatea din Cluș, la gradul de doctor în drept. — *Dl Mihail Pêrvu*, candidat de profesor pentru școlele medii, e numit de ministrul de culte învêțator-ajutor la școla comercială mediă din Homona.

Institutul pedagogic diecesan din Caransebeș. În locul *dlui Stefan Velovan* s'a numit profesor dirigent provisor *dl Patriciu Drăgălina*. Dni *Iosif Bălan* și *Enea Hodoș* sânt numiți profesori definitivi. Institutul

a câștigat o nouă putere didactică în persoana dlui drd Petru Ionescu. Asemenea este numit ca profesor definitiv și medic practic, în locul repositului dr. L. Mureșan, dl dr. C. Popasu, care s'a stabilit totodată și ca medic practic în Caransebeș.

Internat la Predeal. La 1 august viitor se va deschide internatul de vară dela Predeal, zidit pe terenul dăruit de regele Carol. Acest internat, scrie «Timpu», începe în condițiuni modeste, fiind că nu va pute cuprinde, de-o camdată, decât cincișeci de elevi. Aședat într-o poziție admirabilă, în mijlocul unei păduri, la doi kilometri depărtare de Predeal și în apropiere de două riuri unde se vor instală băi, acest internat va pute în fiecare an să dea aer și sănătate la o sută de interni de ai statului — câte cincișeci pe lună — cari până acum, din pricina lipsei de mijloce și de părinți, la cari să petrecă vacanța, lănceșiau în orașele mari ale țerii, trăind fără nici un fel de supraveghere. Cheltuiéla acestui internat va fi minimă, pentru că atât servitorii cât și hrana vor fi procurate de către internatele de unde vor fi trimiși.

Societatea academică «Junimea» din Cernăuți aduce la cunoștință că în ședința ei generală ordinară din 10 novembre 1894, și-a constituit comitetul în următorul mod: President: Dorimedont Popovici; vicepresident: Victor Baron Vasilco; secretarul I: Aurel Polonic; secretarul II: Ioan cav. de Cuparencu; cassar: Alexis cav. de Grigorcea; controlor: Victor Polonic; bibliotecar: Mihai Ivanciu-Ionescu; econom: Arcadie Piotrovski-Petrescu.

B C E E N O U ?

Hymen. Dl Ioan Ciotea, girantul responsabil al «Tribunei» s'a logodit cu dșóra Elisabeta Modran în Sibîiu. — Dl Vasile Lăpoștean, teolog absolvent de Sibîiu, în duminica trecută s'a cununat în biserica gr. or. din Oradea-mare cu dșóra Ana Gabriela Cióra, fiica dlui George Cióra, cantor la catedrala gr. c. oradană. — Dl dr. Mihail Pop, medic în Găvoșdia, s'a logodit cu dșóra Livia Stopon în Zgribeșci, lângă Lugoș. — Dl Nae I. Chivulescu din Brăila s'a cununat cu dșóra Valeria Radu Odor din Turcheș (Săcele).

Știri personale. Dl Septimiu Albini, fostul secretar al comitetului național din Sibîiu, condamnat în procesul Memorandului la închisore de doi ani și jumătate, a trecut în România, de unde scrie că nu se va întorce spre a-și face osenda. — Dl dr. G. Crăinicean, cunoscutul oculist, trecut în România, bine cunoscut și din colonele foii noastre, unde a publicat mulți articoli, petrece de presinte în comuna sa natală Ciclova-montană lângă Oravița. — Dl Aurel Popescu, rigorosant în drepturi, este numit practicant cu plată la tabla regescă din Budapeșta.

Adunarea alegătorilor români. Deodată cu convocarea adunării alegătorilor români, pe care o anunțarăm în nr. trecut, a apărut în «Dreptatea» o scrisore a dlui Alesandru Mocsonyi, care combătea ținerea acelei adunări, pentru cuvântul că ar fi fost pripită. Resultatul a fost, că nu tôte nuanțele partidului național s'au intrunit la Sibîiu. Cu tôte aceste numărul celor adunați, chiar și după afirmarea țărelor maghiare, a trecut peste 800. Adunarea s'a ținut sub presiunea protopresbiterului Mihai Popovici dela Orșova. S'a decis că alegătorii români țin și mai departe la programul național, protesteză în contra persecuțiunilor și în contra

invinuirii de iredentism, consideră procesul Memorandului îndreptat în contra națiunii române și se pronunță pentru ținerea unui congres al naționalităților.

Corpurile legiuitoare ale României s'au deschis marți 15/27 novembre. Programa lucrărilor acestei sesiuni e foarte bogată; printre cele mai de frunte se anunță: legea comunală rurală, legea aședământului menit pentru ajutorarea țăranilor inițiat de regele Carol din incidentul nunții sale de argint, legea minelor, reforma învățământului secundar și superior, aședarea pe base mai echitabile a impositului licențelor de beuturi spirtose, reforma impositului patentelor, crearea muntelui de pietate.

Procese noue. Procesul dlui Coroian și al dlui Muntean, intentat pentru falsificare de pasaport, s'a pertractat în 27 novembre la tribunalul din Cluș, care a achitat pe ambii acușati. — **Domnișorele** Catinca Simonescu, Flora Concița, Dorina Rațiu, Neti Roșca și dna Emilia Rațiu, apoi dnii Ioan Bunea, Teodor Dobo, Teodor Necșa, Ioan Lucaciu au primit citațiune dela judele de instrucțiune din Sibîiu, pe 11 și 12 decembre, din cauza, că au intimpinat pe osândiți cu ocasiunea sosirii lor dela procesul Memorandului.

Serbarea lui Mihai Viteșul în București. În ziua sf. archangeli Mihai și Gavriil, studenții din București au asistat la un serviciu divin la biserica Mihai Vodă. Acolo, studentul Musetescu a ținut o predică religioasă și națională, arătând meritele eroului român. La 11 ore s'a terminat serviciul divin, după ce studenții au fost miruiți. Pe la două ore, a fost o intrunire publică, convocată de studenți. După mai multe discursuri, se dă citire rezoluției prin care stedenții se angajeză să serbeze în fiecare an ziua de sf. Mihai; de asemenea studenții vor stăruți ca să se convöce o adunare la care să fie invitați și reprezentanții din tôte satele. Dela Orfeu studenții împreună cu cetățenii capitalei, cari au asistat la intrunire, s'au dus până la statua din fața universității. Ací s'a depus o mare cunună de frunđe de lauri și de stejar pe ale cărei panglice erau scrise cuvintele: «Ca semn de admirațiune luptătorului neinvins al unității naționale». Depunându-se această cunună, dl Scarlat Orăscu, student, a ținut că studenții universitari vin ca să depue o cunună pe statua eroului dela Călugăreni, pentru ca să dovedescă că și ei sânt încălđiți de aceleași simțiminte ca și marele Domn al Românilor. Apoi mulțimea, după ce a salutat cu urale statua, s'a risipit în liniște la ora 4 și un sfert; iar studenții s'au dus la Ligă spre a depune drapelul albastru al fetelor române din Sibîiu.

Știri militare. Dl Nicolau Marin, căpitan la reg de inf. nr. 63 în Bistrița, a fost numit major la reg. de inf. nr. 49 în St. Pölten. — Dl Ioan Humița, căpitan la reg. de inf. nr. 37, în Oradea-mare, a fost transferat la Timișóra.

Necrolog. Dimitrie Bozgan, sublocotenent la honveđime, fiul preotului Ioan Bozgan din Ciceriu, a murit la 21 novembre, în etate de 26 ani, la Panciova.

OGLINDA LUMEI.

Immormântarea țarului Alesandru III. Complectăm notița noastră din nr. trecut cu următoarele amănunte. La orele 10¹/₂ resunară din fortăreță trei salve de tunuri, semnalul pentru persoanele invitate la ceremonie de a se duce la catedrala sf. Petru și Pavel. Se adunaseră nu numai reprezentanți din tôte părțile Rusiei, ci și din tôte

statele Europei, printre cari trei regi; au vinit delegațiuni și din America și Asia. Biserica se umplu de-odată. Lângă altar fu rezervat locul pentru familia domnitore. O lumină roșiatică, ale cărei rațe se resfrângea asupra brocatului de pe catafalc, pătrunde în biserică. Baldachinul de argint intins d'asupra catafalcului strălucia ca și când ar fi semănat cu briliante. Diamantele, rubinele și safirurile de pe insigniile imperiale și decorațiuni, acoperite de lumina acesta, dedeau un spectacol pentru ochi ca și ornamentele bizantine de smalt pe fund de aur. Hainele bisericesci de argint și mitrele bogate ale mitropoliților făceau un contrast pronunțat cu părții cei negri. La ușa catedralei mitropolitul primii, cu crucea acoperită cu diamante pe piept și incongiurat de membrii sfântului sinod, pe împăratul Nicolae, pe împărăteasa văduvă, marii duci, marile ducese, monarchii și principii străini și-i stropi cu aiasmă. După ce țarul Nicolae își ocupă locul, mitropolitul începui serviciul liturgic, care dură mult. De-odată străluciră în mâinile tuturor asistenților luminări aprinse. Mitropolitul pași dela altar la catafalc și prin spațiu resunară primele cuvinte ale ultimei pohibrării: «Lasă, Dómne, sufletul robului teu adormit să pătrundă la sfinți» — și toți cântăreții răspund: «Wicînaia pamiat (vecinica pomenire)». Basurile profunde străbat catedrala și vocile arginții ale copîilor se înalță spre boltă, unde se sting ca un cântec al sferelor. Vecinica pomenire se aude neconținut când adânc, când duios, până se sfârșește cântecul. Mitropolitul urcă apoi treptele spre sicriu și puse în giurul capului decedatului țar popruscul, un act de însoțire la paradis (o lășie cu figura sfintei Treimi.) Cu acesta s'a terminat ceremonia bisericescă. Împăratul, împărăteasa-văduvă, marii duci și principii străini își iau adio dela cel mort. Împăratul puse mantaua imperială în coșciug, adjutanții generali aședară capacul și precedați de mitropolit și preoțime, țarul, marii duci, principii străini, ministrul curții și adjutanții generali purtară coșciugul de pe catafalc până la cavou. Țarul, marii duci și principii străini luară apoi câte un pumn de pământ, ce li se presintă pe farfurii de argint, și-l aruncară pe coșciugul scoborit în cavou. De afară răsuna clopotele tuturor bisericilor, salvele de salut ale tunurilor. Alesandru III se odihnește în ultimul seu locaș. Ceremonia s'a sfârșit la ora 1.

Cununia țarului Nicolae II cu principesa Alix de Hessa s'a făcut luni la 14/26 novembre în Petersburg. În presera zilei de nuntă s'a adus în palatul marelui duce Sergiu istorica măsă de toaletă pentru mirésa imperială. Acesta măsă din aur pur în stilul rococo a fost a împărătesei Ana Iwanowna, care a destinat-o prin testament tuturor miresele împărătești ca toaletă de nuntă. Împreună cu măsă acesta s'au adus toate rochiile ce trebuie să imbrace mirésa. Ea portă costumul național rusesc, la care se adaugă șlepul curții. Damele de onóre îmbrăcară mirésa, după aceea viniră să o ia nașul și nașa, aducând icóna, pâne și sare. Înainte d'a părăsi casa, ea ingenunchiă în fața nașului, sărută icóna și nașul o binecuvântă. Apoi acesta conduse mirésa la trăsură, în care se urcă împreună cu împărăteasa văduvă, pentru a se duce, însoțită de toate rudele și persoanele dela curte, la palatul de iernă. Convoiul acesta fu briliant. Țarul singur vină într'o trăsură de formă modernă înhamată cu opt cai albi ca laptele. Mirésa și împărăteasa văduvă într'o trăsură istorică dăruită în 1746 de Frederic cel mare împărătesei Eli-

sabeta Petrowna. Urmază apoi trásurile cu toate persoanele dela curte și invitații; cazacii țarului incheiă convoiul. Înaintea catedralei Kazan se oprî cortegiul și mitropolitul cu clerul apar la ușă. Cea dintâia, singură, intră mirésa și sărută icóna miraculoasă a Feciórei din Kazan, după care o sărută și țarul și toți membrii familiei. Biserica e plină cu trofeele armatei ruse, pe părăteși atárnă drapelurile cucerite și cheile fortărețelor luate. După aceea cortegiul merse peste Newski Prospect la palatul de iernă, unde se află o estradă în mijlocul bisericii cu scaunul de rugăciune al mirilor imperiali. Urcară estrada, conduși de nașul lor. Spoveditorul reposatului țar, Jenișew, îi așteptă acolo cu crucifixul în mână. După o rugăciune scurtă se aduseră cele două inele de cununie și Jenișew le puse în degetele mirilor. Inelele se schimbă de trei ori. Se aduseră apoi cununile și cavalerii și domnișorele de onóre le ținură de-a-supra capetelor mirilor. Spoveditorul împreună mâinile principesei cu ale țarului, îi acoperă cu mantaua sa preoțescă și îi duse de trei ori în giurul scaunului de rugăciune. Preotul le dete apoi de trei ori vin cald de bătut, simbolul că trebuie să suporte toate în comun. În urmă se citi evanghelia, preotul anunță căsătoria îndeplinită și presintă pe principesa ca soția țarului. Numai un mare dineu de gală incheiă de astă dată ceremonia din cauza marelui doliu al curții.

Manifestul țarului, cu ocaziunea căsătoriei, acordă inlesniri pentru plata diverselor datorii ale statului și a amendelor. Acordă amnestie diverselor categorii de condamnați și ordonă ministrului de interne să facă împăratului un raport în privința condamnaților politici demni de a fi grațiați. Crimele politice remase necunoscute în timp de 15 ani sînt amnestiate. Persoanele care au participat la revoluția poloneză din 1863 pot intră în Rusia și se pot stabili în ori-care parte a imperiului. Ele intră în posesiunea naționalității lor și a stărei civile; inse vor continuă a fi lipsite de dreptul de a dobândi proprietăți, de a purta titluri și decorațiuni.

HIGIENA.

Persoanele nervóse, cari n'au timpul séu mijlócele de a face dușuri, cel mai bun calmant posibil e să facă pe corp fricții în fiecare dimineță, cu un burete muiat în apă cât pot suferi de rece.

Preservativ în contra cholerei: Inghițiți o linguriță de apă zăhărată, cu o soluție de glico-fenic. Dosa, la 100 gr. de apă, două lingurițe de dulcătă cu glico-fenic.

Pentru a se scóte rugina de pe fer să se spele vasele de acest metal cu o soluțiune de: apă destilată 4 litri, acid tartaric 3 grame și clorură de zinc 10 gr. Rugina dispăre aprópe imediat.

Calindarul săptămânei.

Dumineca a 27-a după Rusalii, Ev, 9 dela Luca, c. 12 gl. 7, a inv. 2.

Diua sêpt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminecă 20	Păr. Grigorie	2 Candida	7 30 4 10
Luni 21	(f) <i>Intrarea în bis.</i>	3 Fran. Xaxer	7 31 4 10
Mărți 22	S. Apost. Filimon	4 Barbara	7 32 4 9
Mercuri 23	Păr. Amfilochie	5 Sava	7 33 4 9
Joi 24	M. Climent papa	6 Nicolea	7 34 4 8
Vineri 25	Mart. Ecaterina	7 Ambrosius	7 35 4 8
Sâmbătă 26	Cuv. Alimpie	8 (f) <i>Zem. Născ.</i>	7 37 4 7

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÂNG, ORADEA-MARE.